

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ประกาศให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยานไว้หลายประการเพื่อให้พยานบุคคลในคดีอาญาได้รับความปลอดภัยทั้งในด้านชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียงทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานทั้งก่อน ขณะและหลังการมาเป็นพยานซึ่งนับว่าเป็นมิติใหม่ของประเทศไทยในการคุ้มครองพยาน แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการในการที่จะได้มาซึ่งพยานบุคคล เนื่องจากประชาชนยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและบุคคลที่จะมาเป็นพยาน รวมถึงการสูญเสียรายได้จากการประกอบอาชีพหรือการเสียเวลาในการที่จะต้องมาเป็นพยาน อุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือในปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ยังไม่สามารถคุ้มครองพยานให้ได้รับความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ได้เท่าที่ควร

นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีมาตรการใดที่ชัดเจนแน่นอนในกรณีที่พยานบุคคลในคดีอาญาเป็นข้าราชการแล้วจะให้ความคุ้มครองอย่างไร เนื่องจากมาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่เมื่อพิจารณาในทางปฏิบัติอาจเป็นไปได้ยากสำหรับบุคคลที่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่แน่นอน เมื่อเข้ามาสู่โครงการคุ้มครองพยานแล้วไม่อาจเปลี่ยนภูมิภคานา เปลี่ยนชื่อหรือเปลี่ยนอาชีพได้ นอกจากนี้ หลังจากที่พยานมาให้การหรือคดีสิ้นสุดลงแล้วยังไม่มีมาตรการข้อใดที่รับประกันได้ว่าพยานบุคคลที่เป็นข้าราชการจะได้กลับคืนสู่สถานภาพเดิมหรือได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเท่าที่พยานควรได้รับในระหว่างที่พยานเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน อาทิ ค่าตอบแทนในตำแหน่ง ความดีความชอบต่างๆ เป็นต้น

การศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การหาแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลที่เป็นข้าราชการ โดยการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานเพื่อค้นคว้าว่าในต่างประเทศได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษสำหรับคุ้มครองพยานที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างไร รวมถึงกฎหมายอื่นๆ เพื่อจะได้นำมาปรับใช้และเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการต่อไป

จากการวางแนวทางการศึกษาดังกล่าว ผู้เขียนจึงได้รวบรวมกฎหมายคุ้มครองพยานของต่างประเทศหลายๆ ประเทศเพื่อค้นคว้าว่าลักษณะของกฎหมายคุ้มครองพยานของต่างประเทศมีข้อกำหนดอย่างไร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีแนวทางใดที่วางไว้เป็นพิเศษเพื่อการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่ ทั้งกฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา การคุ้มครองพยานในประเทศออสเตรเลีย การคุ้มครองพยานในประเทศญี่ปุ่น การคุ้มครองพยานในประเทศฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ยังศึกษาไปถึงกฎหมายอื่นๆ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐ อาทิ Whistleblower Protection Act 19891 ของประเทศสหรัฐอเมริกา, Public Interest Disclosure Act 1988 ของประเทศอังกฤษ, Whistleblower Protection Act 1994 ของประเทศออสเตรเลีย (มลรัฐควีนส์แลนด์) และ Protection Disclosure Act 2000 ของประเทศนิวซีแลนด์ นอกจากนี้ยังได้รวบรวมอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติฉบับต่างๆ ที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามซึ่งอยู่ในขั้นตอนการศึกษาวิจัยก่อนการให้สัตยาบันต่อไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีรายละเอียดประเด็นหลักๆ คล้ายคลึงกับกฎหมายไทย เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวเป็นแม่แบบที่หลายประเทศในโลกนำไปบัญญัติและจัดทำเป็นมาตรการคุ้มครองพยานของประเทศตนเอง

สำหรับกฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศญี่ปุ่นและประเทศฟิลิปปินส์ นั้นพบว่า มีข้อกำหนดบางประการที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับประเทศไทยได้ ซึ่งผู้เขียนจะได้อธิบายอย่างละเอียดในหัวข้อ 5.2 ต่อไป

นอกจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานในประเทศต่างๆ แล้ว ผู้เขียนยังค้นพบว่าในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายที่น่าสนใจและเห็นควรนำมาปรับใช้ในกรณีนี้เนื่องจากประเทศไทยยังไม่ได้มีการกำหนดกฎหมายที่มีลักษณะคล้ายกับเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนจึงได้รวบรวมกฎหมายคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐที่มีการใช้อยู่ในหลายประเทศ ได้แก่ Whistleblower Protection Act ของประเทศญี่ปุ่น Whistleblower Protection Act 1989 ของประเทศสหรัฐอเมริกา, Public Interest Disclosure Act 1988 ของประเทศอังกฤษ, Whistleblower Protection Act 1994 ของประเทศออสเตรเลีย (มลรัฐควีนส์แลนด์) และ Protection Disclosure Act 2000 ของประเทศนิวซีแลนด์ และจากการศึกษาพบว่ากฎหมายเหล่านี้มีเจตนารมณ์ที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่เปิดเผยข้อมูลหรือเป็นพยานในเรื่องทุจริตหรือร้ายแรงหรือเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะที่เรียกว่า Whistleblower โดยหลายประเทศมีกฎหมายรองรับคุ้มครองบุคคล

ดังกล่าวโดยเฉพาะ โดยที่ **Whistleblowing** คือการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์สาธารณะเพื่อป้องกันการทุจริต หรือการประพฤติมิชอบที่จะก่อความเสียหายแก่ส่วนรวม ตลอดจนปราบปรามกรณีดังกล่าวที่เกิดขึ้นแล้ว เพื่อสร้างระบบราชการที่โปร่งใสมีประสิทธิภาพ และ **Whistleblowing** มีที่มาจากวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมให้คนมีจิตสำนึกร่วมกันรักษาประโยชน์ของส่วนรวมและเปิดช่องทางสำหรับการให้และรับข้อมูลในลักษณะเป็นสัญญาณเตือนภัยเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ โดยมีหลักประกันให้ความมั่นใจแก่ผู้ให้ข้อมูลว่าจะได้รับความคุ้มครองมิให้ตกเป็นเหยื่อของผู้เกี่ยวข้องและจะมีการดำเนินการสืบสวน สอบสวนเพื่อพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับการคุ้มครองซึ่งเรียกว่า **Whistleblower** ก็คือ ผู้รายงานหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ หรือสงสัยว่าจะมีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบซึ่งผู้นั้นได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดไว้

จากการศึกษากฎหมายดังกล่าวทำให้ได้แนวคิดในการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการเพิ่มขึ้นเนื่องจากกฎหมายเหล่านี้มีข้อกำหนดในการคุ้มครองไปถึงการทำงานกับผู้บังคับบัญชา การมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้บังคับบัญชากลั่นแกล้ง การรับรองเกี่ยวกับความปลอดภัยและความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงการนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการในประเทศไทยในหัวข้อ 5.2

สำหรับการรวบรวมอนุสัญญาสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามไปแล้ว และมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานมาไว้นั้นก็เพื่อให้เห็นว่าการคุ้มครองพยานเป็นสิ่งที่สำคัญและรัฐควรตระหนักว่าในกฎหมายหลายๆ ฉบับได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ซึ่งประเทศไทยจะต้องเร่งหามาตรการดำเนินการในเรื่องนี้โดยเร็วและอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาดังกล่าวทั้งการวิจัยเอกสารและการหาข้อมูลภาคสนามทำให้พบปัญหาและอุปสรรคในการให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการและทัศนคติของข้าราชการที่มีต่อระบบการคุ้มครองพยาน ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป พบว่าการเข้าสู่ระบบการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปจะต้องเข้าใจเงื่อนไขที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย จึงจะมีการพิจารณาว่าจะเข้าสู่ระบบการคุ้มครองพยานได้หรือไม่ โดยให้พยานยื่นเรื่องต่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้ซึ่งมีอำนาจสืบสวน สอบสวนคดีอาญา พนักงานอัยการผู้ซึ่งมีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาล หรือ สำนักงานคุ้มครองพยาน แล้วแต่กรณี หลังจากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล หรือสำนักงานคุ้มครองพยานจะเป็นผู้พิจารณาว่าพยานควรได้รับการคุ้มครองหรือไม่ หากเห็นว่าควรได้รับความคุ้มครองก็จะจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร และมาตรการนี้สามารถนำไปใช้ได้กับสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับพยานได้ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับพยาน ย่อมมีผลต่อการให้ถ้อยคำของพยานด้วยซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปนี้ ได้แก่ พนักงานผู้ซึ่งมีอำนาจสืบสวน/สอบสวนคดีอาญา ซึ่งหมายถึง เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานผู้ซึ่งมีอำนาจฟ้องคดีอาญา ได้แก่พนักงานอัยการ ศาล และสำนักงานคุ้มครองพยาน และการจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครอง เช่น การจัดหาสถานที่ที่ปลอดภัยให้พยานอาศัยอยู่ และการปกปิดชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นของพยาน ในกรณีจำเป็นอาจให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ โดยรูปแบบของการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปมี ดังนี้

- 1) การจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร
- 2) การปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ ในกรณีจำเป็น อาจมีการขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยให้ความคุ้มครองแก่พยานตามความจำเป็น โดยได้รับความยินยอมจากพยาน

จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยตามมาตรา 6 วรรคสามและปัญหาอื่นๆ ในทางปฏิบัติผู้ที่รับผิดชอบมักจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ในทางปฏิบัติกลับยังมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของวิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการติดตั้งตู้แดง หน้าบ้านของพยานและให้เจ้าพนักงานตำรวจคอยแวะเวียนมาสอบถามและตรวจตราความปลอดภัยเป็นระยะๆ ซึ่งยังไม่อาจสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้เกิดแก่พยานได้ การที่เจ้าพนักงานตำรวจมีภาระและงานในหน้าที่มากจนล้นมือทำให้การคุ้มครองพยานตามวิธีการดังกล่าวเป็นเพียงการทำไปตามหน้าที่ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วยังมีปัญหารื่องความหวาดกลัวที่เกิดขึ้นกับพยาน ในชั้นพิจารณาคดีของศาล เนื่องจากการเผชิญหน้ากันระหว่างจำเลยและพยาน อีกทั้งขั้นตอนหนึ่ง

ในการพิจารณาคดียังทำให้พยานต้องชี้ตัวจำเลยให้ศาลเห็นซึ่งมีผลกระทบต่อคำเบิกความของพยานเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากปฏิกิริยาของจำเลยทำให้พยานหวาดกลัว นอกจากความหวาดกลัวที่เกิดจากจำเลยแล้วพยานยังต้องตกใจกับพฤติกรรมการซักค้านพยานโดยทนายจำเลยอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้พยานเบิกความสับสนได้

ผู้เขียนจึงเสนอแนะให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ให้มีการสืบพยานล่วงหน้า

แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรพิจารณาให้มีการสืบพยานล่วงหน้า ตามมาตรา 237 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยพิจารณาให้มีการขอสืบพยานล่วงหน้าทันทีที่มีเหตุที่อาจทำให้พยานเกิดความหวาดกลัวได้ไม่ว่าจะเป็นในชั้นของพนักงานสอบสวน หรือในชั้นการดำเนินการโดยพนักงานอัยการ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อกระบวนการพิจารณาคดีและทำให้การพิจารณาคดีมีประสิทธิภาพทำให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหรือเยียวยาแก้ไขผู้กระทำความผิดนั้นได้ในภายหลัง ทั้งนี้ประโยชน์ที่จะได้รับจากการสืบพยานล่วงหน้า เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่รวดเร็วและใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้พยานยังจำเหตุการณ์ได้แม่นยำ การให้การไม่สับสน ไม่ต้องเครียดหรือเกิดความหวาดกลัวในการที่จะต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาหรือจำเลยหลายครั้ง เพราะหากเป็นคดีที่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหาพาฟ้องในภายหลัง พยานก็ไม่ต้องเบิกความต่อหน้าผู้ต้องหาที่ถูกจับได้ใหม่หรือต้องเบิกความต่อหน้าผู้ต้องที่ถูกจับได้ในภายหลังทุกๆ คน ซึ่งพยานต้องมายืนยันการกระทำความผิดของจำเลยทุกคนที่จับมาได้

การสืบพยานล่วงหน้า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ ดังกล่าวจะทำให้พยานเกิดความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตของตนเอง อีกทั้งไม่มีเหตุผลใดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องมาข่มขู่หรือคุกคามทำร้ายพยานอีกเพราะพยานได้ให้การไปหมดแล้ว การข่มขู่ คุกคามหรือทำร้ายพยานย่อมไม่มีผลต่อการพิจารณาคดี นอกจากนี้ ยังเป็นการแก้ไขปัญหาที่พยานอาจเบิกความสับสนเนื่องจากพฤติกรรมของทนายจำเลยในการซักค้านพยานอีกด้วย เพราะแม้ทนายจำเลยจะถามค้านพยานด้วยเสียงอันดังหรือมีการจ้องหน้า จ้องตา ก็ตาม แต่ก็ไม่อาจทำให้พยานสับสนได้เพราะการสืบพยานล่วงหน้าหลังจากเกิดเหตุการณ์ไม่นาน พยานยังจำเหตุการณ์ได้แม่นยำจึงทำให้ไม่มีผลต่อการเบิกความของพยาน

2. นอกจากการสืบพยานล่วงหน้าดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการนำมาตรการคุ้มครองพยานของประเทศญี่ปุ่นและประเทศอังกฤษมาปรับใช้ตามความเหมาะสม เช่น

การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแก่จำเลย การใช้ฉากกั้นระหว่างพยานกับจำเลยในระหว่างการสืบพยาน หรืออาจใช้ระบบวิดีโอหรือโทรทัศน์วงจรปิด โดยให้พยานบังเบิกความอยู่นอกห้องพิจารณาคดีตอบข้อซักถามของพนักงานอัยการหรือทนายความจำเลยซึ่งอยู่ในห้องพิจารณาคดี เป็นต้น

นอกจากมาตรการคุ้มครองพยานของประเทศญี่ปุ่นแล้วยังมีมาตรการไม่เปิดเผยตัวพยานในขั้นตอนพิจารณาคดีของศาลในประเทศอังกฤษที่อาจนำมาปรับใช้ได้ โดยประเทศอังกฤษมีมาตรการไม่เปิดเผยตัวพยานในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล 2 กรณี คือ

ในกรณีคดีอาญาทั่วไป พยานบุคคลจะได้รับการปกปิดชื่อ และที่อยู่ไว้เป็นความลับ กรณีคดีอุกฉกรรจ์ นอกจากจะได้รับการปกปิดชื่อและที่อยู่แล้วพยานอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการเบิกความโดยมีฉากกั้น ไม่เผย โจมหน้าหรือเบิกความผ่านกระจกใสที่มองผ่านได้ทางเดียวไม่ให้จำเลยมองเห็นพยานได้ เป็นต้น

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการย้ายที่อยู่ ตามมาตรา 10 (1) การเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล ตามมาตรา 10 (3) และการดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพที่เหมาะสม ตามมาตรา 10 (4) เนื่องจากพยานที่เป็นข้าราชการไม่สามารถเปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนประวัติ หรือเปลี่ยนอาชีพได้ โดยมีรายละเอียดตามประเด็นการสัมภาษณ์ในหัวข้อ 4.5.3.1 ผู้เขียนจึงได้เสนอแนะให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานคุ้มครองพยานกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานคุ้มครองพยาน ได้มีการทำบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานต่างๆ จำนวน 7 หน่วยงานในการประสานงานเพื่อการคุ้มครองพยานแต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการทำบันทึกข้อตกลงกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ในการประสานงานเพื่อการคุ้มครองพยานแต่อย่างใด โดยที่สำนักงาน ก.พ. เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลข้าราชการ

ในด้านต่างๆ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากมีการทำบันทึกข้อตกลงกับสำนักงาน ก.พ. ดังกล่าว จะสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ข้าราชการได้ว่า จะได้รับการคุ้มครองที่ดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัยหรือสิทธิประโยชน์ในความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานต่างๆ

2. ให้นำข้อกำหนดในโครงการคุ้มครองความปลอดภัยและผลประโยชน์ของพยานบุคคลในคดีอาญา (The Witness Protection, Security and Benefit Program) ของประเทศฟิลิปปินส์ มาปรับใช้

โดยข้อกำหนดดังกล่าวอยู่ในข้อกำหนดที่ว่าด้วยสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่พยานพึงได้รับจากโครงการคุ้มครองความปลอดภัยและผลประโยชน์ของพยานบุคคลในคดีอาญา ข้อ (8) ได้แก่

(8) การให้ความรับรองแก่พยานว่าจะไม่ถูกย้ายงานหรือลดตำแหน่งงาน อันเนื่องมาจากการหยุดงานเพื่อไปเป็นพยาน และพยานจะได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างแรงงานเต็มจำนวนในช่วงเวลาที่เป็นพยานด้วย โดยใช้บังคับได้ทั้งกับลูกจ้างของรัฐและเอกชน นอกจากนี้ นายจ้างของพยานจะได้รับแจ้งจากกระทรวงยุติธรรมถึงเหตุดังกล่าวและหากพยานต้องย้ายที่อยู่เป็นเวลานานหรือเป็นการถาวร นายจ้างมีสิทธิเลิกจ้างได้ต่อเมื่อกระทรวงยุติธรรมอนุญาตภายใต้คำแนะนำของกระทรวงแรงงาน

3. การนำระบบคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการมาปรับใช้ตามความเหมาะสม (Whistleblower protection) ได้แก่

(ก) Whistleblower Protection Act 1989 ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ให้นำข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับการสามารถกลับเข้าทำงานในที่ทำงานเดิมหรือในที่ทำงานใหม่โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์ไม่น้อยไปกว่าเดิมในทันที และข้อกำหนดที่ว่าผู้ให้ข้อมูล (หรือข้าราชการที่เป็นพยานในคดีอาญา) มีสิทธิได้รับรางวัลจากเงินที่ทางราชการได้คืนจากผู้กระทำความผิด ได้รับการประกาศเกียรติคุณ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กระทำความผิดให้มีการคุ้มครองไปถึงการห้ามไม่ให้ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจกลั่นแกล้ง เป็นต้น

(๗) Protection Disclosure Act 2000 ของประเทศนิวซีแลนด์

ให้นำข้อกำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับการสามารถร้องขอให้ระงับการถูกกลั่นแกล้งโดยผู้บังคับบัญชาและคุ้มครองไม่ให้ถูกดำเนินคดีแพ่ง อาญา หรือวินัย เป็นต้น

จากปัญหาและแนวทางการแก้ไขทั้งหมดข้างต้น เมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วจะทำให้พบว่า หากข้าราชการต้องเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยานแล้วมาตรการที่เพียงพอสำหรับการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการ ควรประกอบด้วยข้อกำหนดต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาให้มีการขอสืบพยานล่วงหน้าตามมาตรา 237 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา ทันทีที่มีเหตุที่อาจทำให้พยานเกิดความหวาดกลัวไม่ว่าจะเป็นในชั้นของพนักงานสอบสวนหรือในชั้นการดำเนินการโดยพนักงานอัยการ

(2) กรณีที่มีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถขอสืบพยานล่วงหน้าได้ ให้มีมาตรการระหว่างการพิจารณาคดี ได้แก่ การใช้ฉากกั้นระหว่างพยานที่เป็นข้าราชการกับจำเลยในระหว่างการสืบพยาน หรือการเบิกความผ่านกระจกใสที่มองผ่านได้ทางเดียวไม่ให้จำเลยมองเห็นพยานได้

(3) ให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานคุ้มครองพยานกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน โดยมีรายละเอียดในข้อตกลงนอกจากจะเป็นความร่วมมือกับสำนักงานคุ้มครองพยานในการให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการทั้งในเรื่องงบประมาณและเรื่องอื่นๆ แล้วให้มีข้อกำหนดดังต่อไปนี้ ด้วย

(ก) การให้ความรับรองแก่พยานว่าจะไม่ถูกย้ายงานหรือลดตำแหน่งงานอันเนื่องมาจากการหยุดงานเพื่อไปเป็นพยานและพยานจะได้รับสิทธิประโยชน์ในอัตราเงินเดือน การประเมินเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนต่างๆ โดยมีการรับรองไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้ถือว่าการไปเป็นพยานถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างหนึ่ง

(ข) การสามารถกลับเข้าทำงานในที่ทำงานเดิมหรือในที่ทำงานใหม่โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์ไม่น้อยไปกว่าเดิมในทันที และข้อกำหนดที่ว่าผู้ให้ข้อมูล หรือ

ข้าราชการที่เป็นพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับรางวัลจากเงินที่ทางราชการได้คืนจากผู้กระทำ ความผิด ได้รับการประกาศเกียรติคุณ

(ค) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กระทำ ความผิด ให้มีการ คຸ້ມครอง ไปถึงการห้ามไม่ให้ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจกลั่นแกล้ง และสามารถร้องขอให้ระงับการ ถูกกลั่นแกล้งโดยผู้บังคับบัญชาและคຸ້ມครองไม่ให้ถูกดำเนินคดีทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา หรือการถูก ดำเนินการทางวินัย เป็นต้น

นอกจากพบปัญหาและอุปสรรคในการคຸ້ມครองพยานที่เป็นข้าราชการ และผู้เขียนได้มีข้อเสนอแนะดังกล่าวไปแล้ว ยังพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน คຸ້ມครองพยานเอง เนื่องจากกรณีที่พยานบุคคลมีปัญหาไม่ยอมอยู่ภายใต้การคຸ້ມครองดูแลโดย เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคຸ້ມครองพยาน ต้องเป็นผู้ดูแลพยานเอง ทั้งไม่มีความ รู้ ความเชี่ยวชาญพอ ไม่มีอัตรากำลัง รวมถึงมีข้อติดขัดอื่นๆ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่ม อัตรากำลังให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว อาจเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความ เชี่ยวชาญและมีสมรรถนะเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการคຸ້ມครองพยาน ซึ่งอาจจัดตั้งเป็น “หน่วยปฏิบัติการพิเศษ” ประจำสำนักงานคຸ້ມครองพยาน นอกจากนี้ควรจะนำบทบาทหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ใน United States Marshal มาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการ ปฏิบัติงานให้มีเพิ่มมากขึ้น อาทิ คอยให้ความคຸ້ມครองพยานในขณะที่อยู่ในกระบวนการพิจารณา คดีของศาล เช่น กรณีที่มีการชกค้ำพยานในศาล โดยนายจำเลย เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจในการเป็น พยานแล้ว ให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติการพิเศษดังกล่าว รีบพาตัวพยานออกจากห้องพิจารณาคดีทันที เพื่อไม่ให้พยานต้องอยู่ในภาวะที่ไม่จำเป็น และในการเดินทางไปปรากฏตัวยังหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องหรือไปให้ปากคำ ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานคຸ້ມครองพยานให้ความคຸ້ມครองแก่พยานในการ เดินทางด้วย เป็นต้น